

5.3.2008

Dnro 2944/2/06

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

SUURLÄHETYSTÖJEN INTERNET-SIVUJEN KIELI

1
ASIA

Julkisuudessa oli vuonna 2006 aika ajoin ollut esillä Suomen suurlähetystöjen Internet-sivujen kielikysymys. Näissä yhteyksissä esiintyneiden tietojen mukaan lähetystöjen kotisivuilla ei olisi ollut tietoja lainkaan ruotsiksi vaan lähinnä suomeksi ja asemamaan kielellä/kielillä sekä osin myös englanniksi.

Tämän johdosta otin asian eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi.

- - -

3
RATKAISU

Tutkittavana ei nyt ole ollut se, millä kielellä kunkin yksittäisen suurlähetystön tai muun edustuston kotisivulla tiedot olivat olleet siinä vaiheessa, kun asia otettiin tutkittavaksi. Sen sijaan tarkastelen yleisellä tasolla sitä, millaisia menettelytapoja asiassa on noudatettu ja millä tavalla ulkoasiainministeriö on asiassa toiminut. Tämä johtuu ennen muuta siitä, että ministeriö ja sen edustustot muodostavat ulkoasiainhallinnon verkoston, joka toimii kiinteässä yhteistyössä. Vaikka edustustot ovat hallinnollisesti ministeriöstä erillisiä viranomaisia ja hoitavat jokapäiväisen toimintansa itsenäisesti, ne saavat merkittävässä asioissa toimintaohjeita ulkoasiainministeriöltä.

Asiaa on tarkasteltava ennen muuta kielilain 23 ja 32 §:n näkökulmasta. Ensiksi mainittu pykälä velvoittaa viranomaisia huolehtimaan oma-aloitteisesti toiminnassaan, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Kaksikielisen viranomaisen tulee toiminnassaan palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi ja osoittaa sekä palvelussaan että muussa toiminnassaan yleisölle käyttävänsä molempia kieliä.

Jälkimmäisessä pykälässä puolestaan säädetään viranomaisten tiedottamisesta. Kaksikielisen viranomaisen ilmoitukset, kuulutukset ja julkipanot sekä muut yleisölle annettavat tiedotteet tulee 2 momentin mukaan antaa suomeksi ja ruotsiksi. Edelleen saman pykälän 3 momentin mukaan viranomaisten laatimien selvitysten, päätösten tai muiden vastaavien tekstien julkaiseminen ei velvoita kääntämään niitä sellaisinaan. Viranomaisen tulee kuitenkin huolehtia sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön tiedonsaantitarpeesta.

Saadun selvityksen perusteella asiassa oli näkemykseni mukaan toimittu kuluvan vuosituhanen alkupuolella kielellistä tasavertaisuutta toteuttavalla tavalla. Sittemmin resurssisyihin vedoten ruotsin

kielen käyttämisestä oli kuitenkin luovuttu kokonaan. Ainakin vielä vuonna 2005 oli katsottu, että jos ministeriön sivuilta on ruotsiksi saatavilla tietoa, edustustot voivat resurssien puutteessa jättää ruotsinkielisen aineiston pois sivuiltaan. Tätä perustelua en lähtökohtaisesti voi pitää oikeudellisesti hyväksyttävänä, koska laillisuusvalvontakäytännössä on vanhastaan katsottu, että resurssisyihin vetoamalla ei voida perustella poikkeamista laillisista menettelytavoista.

Vierailla kielillä ei voida myöskään tarkoituksenmukaisuussyistä tyystin syrjäyttää kansalliskieliä siten kuin nyt oli tehty. Kielilain tultua voimaan lain 33 §:n 1 momentissa on ainoana poikkeusperusteena, joka mahdollistaa kansalliskielten sivuuttamisen, mainittu tilanne, jossa vieraan kielen käyttö on perusteltavissa kansainvälisellä käytännöllä. Säännös koskee kuitenkin vain kilpiä, liikennemerkkejä ja muita opasteita.

Toisaalta totean kuitenkin ministeriön selvityksen perusteella jäävän jossain määrin epäselväksi, mitä ministeriö käytännössä tarkoitti pois jätetyllä ruotsinkielisellä aineistolla. Seikalla on sikäli merkitystä, että kielilaki ei edellytä kaiken verkkosivuilla julkaistavan suomenkielisen aineiston laatimista kokonaisuudessaan myös ruotsiksi. Kielilain perusteluiden mukaan viranomaisen voi nimittäin täyttää velvoitensa myös silloin, kun toisella kansalliskielellä tiedottaminen tapahtuu joko toisessa muodossa tai suppeammin. Kielilain mukaisena minimivaatimuksena on lain perusteluissa pidetty sitä, että viranomaista koskevat perustiedot, yhteystiedot ja asian vireille panemiseksi tarvittavat tiedot on oltava suomen ja ruotsin kielellä (ks. HE 92/2002 vp, s. 93–94). Jos kuitenkin tilanne oli ollut se, että mitään tietoa ei ollut lähetystöjen verkkosivuilla saatavissa ruotsiksi, menettely oli ollut ruotsin kieltä syrjivää.

Sinänsä on ymmärrettävää, että yksittäisellä lähetystöllä ei ole ollut voimavaroja ruotsinkielisen aineiston tuottamiseen. Tässä suhteessa vastuu on mielestäni ennen muuta ollut ulkoasiainministeriöllä, joka nyttemmin onkin selvityksensä mukaan ryhtynyt asianmukaisiin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Asiantilan olen myös itse voinut todeta tutustumalla sattumanvaraisesti valittujen suurlähetystöjen kotisivuihin. Oikeusasiamiehen tehtävä ei sinänsä ole ottaa kantaa siihen, millaista perusvaatimukset ylittävää aineistoa viranomaisten tulisi verkkosivuillaan julkaista, vaan se jää viranomaisen laajaan harkintaan.

4

TOIMENPITEET

Koska ulkoasiainministeriö on jo ryhtynyt toimenpiteisiin suurlähetystöjen verkkosivujen saattamiseksi kielilain mukaisten vaatimusten edellyttämälle tasolle, asia ei tässä vaiheessa anna yleisellä tasolla aihetta enempiin toimenpiteisiin. Kiinnitän kuitenkin ministeriön huomiota edellä.